

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

STM/719/2019
Lausuntopyyntö 18.2.2019

Lausunto vesivaroja ja terveyttä koskevaan pöytäkirjan mukaisten kansallisten tavoitteiden päivityksestä (STM/719/2019)

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan nojalla asetettavista kansallisista tavoitteista vuoteen 2030. SYKE kiittää mahdollisuudesta kommentoida asetettavia tavoitteita. Päivitysluonnos on toteutettu selkeästi ja rakenteellisesti hyvin. Siinä on ansiokkaasti avattu kestävä kehityksen kuudes tavoite alatavoitteineen osaksi Suomen kansallisia tavoitteita vuoteen 2030. Tähänastisten, vuonna 2008 laadittujen kansallisten tavoitteiden toteumat on esitetty lyhyesti, mutta riittävällä tarkkuudella. Tavoitekohdat, joissa vuoden 2008 tavoitteet ovat esim. lainsäädännöllisistä syistä jääneet toteutumatta, on sisällytetty uusiin 2030 tavoitteisiin.

SYKEN näkemyksen mukaan yksi merkittävimmistä yhdyskuntien vesihuoltoa ja puhtaan veden saatavuutta rajoittava tekijä on raakavesissä esiintyvät haitalliset aineet. Ongelman hahmottamista vaikeuttaa haitta-aineiden käyttö jokapäiväisissä tuotteissa ja niiden näkymättömyys tavallisille aisteille. Kansallisen pöytäkirjan ylätavoitteissa (a-j) on pyritty vastaamaan näihin vesihuollon haasteisiin. Tukena on myös YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelma, jonka alatavoitteessa 6.3 pyritään minimoimaan vaarallisten kemikaalien päästöt. Tämä on haastava tehtävä myös kehittyneissä maissa. Tehokkain tapa on suojella raakavesilähteitä päästöiltä, kerätä ja puhdistaa jätevedet keskitetysti sekä tehostaa jätevedenpuhdistamojen toimintaa.

Pöytäkirjan uusien tavoitteiden mukaan jäteveden käsittelyn vapaaehtoiseksi tehostamiseksi sovitaan suositusohjelma sekä kannustetaan parantamaan laitoksia tehokkaammaksi kuin ympäristöluvut vaativat (f5). Uusien esiin tulevien mikropollutanttien aiheuttamia riskejä selvitetään ja tarvittaessa kehitetään menetelmiä riskien vähentämiseksi (h2). Tietoutta yhdyskuntien jätevesissä esiintyvistä haitallisista aineista ja niiden päästölähteistä aiotaan parantaa ja PBT-aineiden pääsyä vesistöihin ehkäistä. Vesihuoltolaitostoiminnan kehittämistä edistetään myös vapaaehtoisin toimin.

On jo nyt yleisesti tiedossa, että lähinnä ravinteiden poistoon suunnitellut jätevedenpuhdistamot päästävät osan haitallisista aineista vesistöihin, mikä aiheuttaa riskin sekä ympäristön että ihmisen hyvinvoinnille. Lukuisten tunnettujen, pysyvien ja biokertyvien aineiden lisäksi vesistöihin päätyy mm. hormonihäiritsijöitä sekä tuntemattomia yhdisteitä. Tällaisen kemikaalisekoitteen vaikutuksia ja pitkäaikaista merkitystä luonnolle ei voida luotettavasti arvioida yksittäisten ja harvojen lainsäädännössä pitoisuusnormeina esiintyvien aineiden kautta. Päästölähteiden hallinnan lisäksi tehokas keino on uudistaa jätevedenpuhdistamoiden tekniikkaa vastaamaan myös haitta-aineiden asettamiin paineisiin. Tätä kehitystyötä olisi syytä tukea, jotta tavoiteltuun riskien vähentämiseen ja

S Y K E

Suomen ympäristökeskus SYKE | Finnish Environment Institute | Finlands miljöcentral

Latokartanonkaari II
00790 HELSINKI
FINLAND

+358 2952 51000
@ kirjaamo.syke@ymparisto.fi

www.syke.fi
Y-tunnus 0996189-5

toimien kustannustehokkuuteen päästäisiin. Pöytäkirjassa haasteet ja menetelmät on kuvattu oikein mutta muutos ja parannus vaativat toimenpiteitä, joihin vapaaehtoisuuteen perustuvat menettelytavat eivät yksin riitä.

Ravinteiden kierrätys mm. jätevedenpuhdistamoiden lietteiden lannoitekäyttöä edistämällä on oleellinen osa kiertotalouden toimenpiteitä (i3) mutta siihen liittyy epävarmuutta lisäävänä tekijänä lietteisiin kertyvät haitta-aineet. Lietteistä valmistettujen lannoitevalmisteiden ympäristöriskin arvioinnin tärkeyttä ei voi liikaa korostaa, koska se liittyy suoraan ravinnon tuottamiseen. Lannoitevalmisteiden hyväksyntään ja laadun seurantaan on luotava selkeät kriteerit, jotka ottavat huomioon haitta-aineiden mahdolliset riskit ja perustuvat pitoisuustietojen lisäksi biokertymisen luotettavaan arviointiin.

Edellä mainittujen yleiskommenttien ohella SYKE ehdottaa muutoksia/lisäyksiä seuraaviin yksityiskohtiin:

- Taulukko 4/e/e3 tavoitteen muotoilu ehdotus: *"Laitosten toimintaa kuvataan tunnusluvuilla, joiden avulla toiminnan tehokkuutta ja taloutta voi arvioida. Tunnuslukuja seurataan säännöllisin väliajoin. Vesihuollon hyviä käytäntöjä ja läpinäkyvyyttä parannetaan julkaisemalla vesihuoltolaitosten toimintaa kuvaavia tietoja verkossa vesihuoltolaitostietojärjestelmään (VEETI) tallennettujen tietojen pohjalta. (kautta)"*

+ sama korjaus myöhemmin luvun **"Pöytäkirjaan liittyvät kansalliset tavoitteet 2019–2030, niiden perustelut ja tavoitepäivämäärät sekä vuonna 2008 asetettujen tavoitteiden toteuma"** kohtaan e.

- Taulukko 4/f/f1 tavoitteen muotoilu ehdotus: *"Vedenhankintaan käytettävien pinta- ja pohjavesien tila turvataan niiden suojelulla. Vesienhoidon ja vesien suojelun keskeiset kysymykset määritellään vesienhoitoalueittain. Pohjavesien suojelua perustuu edistetään pohjavesialueiden suojelusuunnitelmilla ja vesioikeudellisilla suoja-alueilla. Pohjavesivarjoja käytetään vedenhankintaan kestävästi. Ihmistoiminnasta aiheutuvia riskejä vähennetään talousveden ottoon käytettävillä pohjavesialueilla."*

+ sama korjaus myöhemmin luvun **"Pöytäkirjaan liittyvät kansalliset tavoitteet 2019–2030, niiden perustelut ja tavoitepäivämäärät sekä vuonna 2008 asetettujen tavoitteiden toteuma"** kohtaan f.

Tämän f-kohtan Perustelut-kappaleessa kohdan "Vesivarjojen suojelu" 3. kappaleeseen olisi hyvä täydentää seuraavasti: *"...Luvan noudattamisen valvonta perustuu sekä viranomaisvalvontaan että toiminnanharjoittajan itse suorittamaan tarkkailuun.*

Huomioitavaa on, että vaikka toiminta ei tarvitsisikaan ympäristölupaa, on toiminnanharjoittajalla yleinen velvollisuus olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista. Yleinen velvollisuus on myös järjestää toiminta niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta."

- Taulukko 4/j/j1 muotoilu ehdotus: *"Vesistöjen laatu on vesipuidedirektiivin mukainen. Pintavesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila sekä pohjavesien hyvä kemiallinen ja määrällinen tila saavutetaan. Hyvässä ja erinomaisessa tilassa olevien vesien tilan heikkeneminen estetään. Talousveden valmistamiseen käytettävillä pohjavesialueilla on ajantasaiset suojelusuunnitelmat. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat laaditaan ja pidetään ajan tasalla vedenhankintakäytössä olevilla pohjavesialueilla sekä niillä pohjavesialueilla, joilla on pohjaveden tilaan merkittävästi vaikuttavaa toimintaa."*

Suomen ympäristökeskus SYKE | Finnish Environment Institute | Finlands miljöcentral

Latokartanonkaari II
00790 HELSINKI
FINLAND

+358 2952 51000
@ kirjaamo.syke@ymparisto.fi

www.syke.fi
Y-tunnus 0996189-5

4/lj/4 muotoilu ehdotus: ”Kaikille uimarannoille, joilla käy huomattava määrä uimareita, laaditaan uimavesiprofiili. Uimavesiprofiilissa kuvataan uimaveden ja sen valuma-alueella olevien **pinta- ja pohjavesien** ominaisuudet sekä **valuma-alueella sijaitsevat toiminnot**, jotka voivat aiheuttaa uimaveden saastumista, ja arvioidaan sellaiset syyt, jotka voivat vaikuttaa uimaveden laatuun ja heikentää uimareiden terveyttä.”

+ samat korjaukset myöhemmin luvun ”**Pöytäkirjaan liittyvät kansalliset tavoitteet 2019–2030, niiden perustelut ja tavoitepäivämäärät sekä vuonna 2008 asetettujen tavoitteiden toteuma**” kohtaan j.
jätevesihaittojen ja haitallisten aineiden päästöjen hallinta”.

Kaivostoiminnalla on tietyillä alueilla suuri vaikutus myös pohjavesiin. Tämä tulisi huomioida myös sivun 29 perusteluosassa. ”Keskeisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi maatalouden, metsätalouden, turvetuotannon ja **kaivostoiminnan** vesiensuojelun tehostaminen ja toimenpiteiden käyttöön ottaminen, pohjavesien laadun ja määrän turvaaminen sekä *jätevesihaittojen ja haitallisten aineiden päästöjen hallinta*”.

Jätevedenpuhdistamoista tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesistöihin johdettavien jätevesien laatua koskevissa sivun 39 perusteluissa on mainittu ”Yksittäisillä laitoksilla voi mahdollisessa ympäristöluvan muutoksessa asetettava kokonaistypen poistovaatimus **tehostaa merkittävästi puhdistustulosta”.**

Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet johtava hydrogeologi Ritva Britschgi, erikoistutkija Matti Lappalainen ja ryhmäpäällikkö Karri Eloheimo.

Lea Kauppi
Pääjohtaja

Karri Eloheimo
Ryhmäpäällikkö

S Y K E

Suomen ympäristökeskus SYKE | Finnish Environment Institute | Finlands miljöcentral

Latokartanonkaari II
00790 HELSINKI
FINLAND

+358 2952 51000
@ kirjaamo.syke@ymparisto.fi

www.syke.fi
Y-tunnus 0996189-5

